

TÁRSASÁGI ÉLET

Harald Maihold

NEMZETKÖZI SZEMINÁRIUM

„A büntetőjogról a felvilágosodás idején”

Március 25-én a kora reggeli órákban indult a csoport Bázeltől. Egyikük Zürichben és Bécsen keresztül, másikuk Frankfurtban és Bécsen keresztül utazott, míg a csoport harmadik tagja a repülőutat választotta prágai átszállással. Két másik előadó pedig Heidelbergből érkezett egy nappal korábban. Az úticéljuk azonban közös volt: Budapest. Az utazás apropója egy szeminárium, amelyet Kurt Seelmann, a Bázeli Egyetem Büntetőjog és Jogfilozófia tanszék vezetője és Mezey Barna szervezett. A két professzor közös tudományos munkája már évek óta tart, legutóbb Chiemsee-ben tartottak egy szemináriumot „A szabadságvesztés története és jövője” témában, amelyet folytatni kívántak. Mezey Barna munkatársai rendkívül kedvesen fogadtak minket, és három napon keresztül gondoskodtak a kíséretünkről, ellátásunkról és szórakoztatásunkról. A szeminárium témája a felvilágosodás korabeli büntetőjog volt. A bázeli és budapesti résztvevők három napon keresztül arról adtak elő, hogyan alakult a büntetőjog a felvilágosodás idején Franciaországban, Olaszországban, Angliában, Németországban és Magyarországon, kihangsúlyozva a folyamatok különbözőségét. A különbségek már a fogalomértelmezéseknél kiütköztek. Ahogy Dr. Michael Anderheiden is fejtegette, Németországban a felvilágosodás szó – Kant nyomán – az ember kilábalását jelentette a saját maga okozta kiskorúságából. Ez a fogalom azt tar-

talmazta, hogy a kiskorúakból gondolkodókat neveljenek, míg a latin nyelvekben és angolul a felvilágosodás kifejezés a világosság-metaphorát használja a felvilágosodás szóban, így az egyes nemzetek tudatváltozásának jelenségét tükrözi. Mezey Barna elmondta, hogy a felvilágosodás Magyarországon – ez nem hasonlított a kanti fogalomértelmezéshez – a felsőbb körökben alakult ki. Azt is megtudtuk, hogy a nyugat-európai országokhoz képest ez kb. 50 éves késéssel zajlott le. II. József idején a felvilágosodás mindenekelőtt az állami politika részét képezte. A császár próbálkozásai, hogy a felvilágosodás eszméihez illessze a közigazgatást és a jogot, és nem utolsósorban a büntetőjogot, nagyon erős ellenállásba ütközött, és végül is ezek a reformok csak részleteiben bizonyultak sikeresnek. Ennek az általános elismerését és értékelését támasztották alá Barna Attila, Mohácsi Barbara, Ujj-Mészáros Tamás, Frey Dóra, és Szalai Katalin előadásai. Az olasz felvilágosodást Kurt Seelmann professzor szemléltette előadásában, aki az olasz felvilágosult gondolkodóval, Gaetano Filangierivel és a proporcionális büntetés gondolatával, továbbá a közgazdaságtan jogi szerepével foglalkozott. Dr. Angela Augustin a család bűncselekmények változásait vizsgálta a felvilágosodás kori Angliában. Nicole Weber és Harald Maihold előadása a halálbüntetéssel foglalkozott, illetve a régi büntetési rendszerek modernizálásának módjait. A felvilágosodás egyik központi gondolata – a nevelés – kapcsolta össze a nagy odaadással kiválasztott kísérőprogramokat a szeminárium témájával. Szerdán meglátogatta a csoport a Pannonhalmi bencés apátságot és a győri Széchenyi István Egyetemet, amely jó példaként szolgált a hagyományos és a fejlődő modern tudományos képzésre. A szocializáció és a nevelés gondolata került előtérbe a budapesti büntetés-végrehajtási intézetben tett látogatásunk alkalmával is. Napjainkat Budapesten nem utolsósorban jó évekkel és kellemes közös esti együttlétekkel töltöttük. A szeminárium szép zárása volt a Magyar Tudományos Akadémián megrendezett koncert. Mindannyian reméljük, hogy a kapcsolat Bazel és Budapest között tovább folytatódik.

Csurdi Abigél

Büntetőjogi konferencia Csopakon

2002. JÚNIUS 1.

A jénai Friedrich Schiller Universitát professzorával, Herr Güntler Jerouschekkel ápolt jó viszony újabb állomásaként Mezey Barna tanár úr a büntetőjogi szankciók és a büntetés-végrehajtás története témában szervezett német-magyar blokkszemináriumot a Balaton északi partjára.

Az előadások sorát Markus Hirte nyitotta meg. A középkori egyházjogban alkalmazott szankciók logikus elhatárolása jó alap volt a többi német beszámoló megértéséhez. Diana Fricke a városok büntetőjogi szankcióit ismertette. Kathrin Hammon a Károly-féle büntetőtörvénykönyvről nem csak beszámolót tartott, de fizikai valójában is megtekinthettük a könyvet. Magyar részről az első előadást Frey Dóra tartotta. A szabadságvesztés-büntetés kialakulásának kezdeteit megismerve kiderült, hogy ez a szankció sokáig kivételesnek számított. Elisabeth Remmers a modern német büntetés-végrehajtásról beszélt. A magyar büntetőjog fejlődésének szempontjából kulcsszereppel bíró 1843-as büntetőjogi javaslatról Davidovics Krisztina tartott beszámolót. Deákék tervezték egy egységes rendszer kialakításáról

szólt, de a realitásokat nem vették figyelembe. A fennálló rendszer kritikája német oldalon is megfogalmazódott. Michael Schneider a felvilágosodás jegyében született bírálatot ismertette magasröptű előadásában. A filozófiai elméletektől eltávolodva a büntetés-végrehajtás gyakorlati oldalát is megismerhettük. A Spessart rablói működését térképekkel, és izgalmas történetekkel felszerelve Hans-Olaf Richter és Michael Heinz ismertette. A közlekedési viszonyokat bemutatva kiderült, hogyan nyerhettek egérutat a bűnözők, és milyen módszerekkel akadályozták menekülésüket a rend őrei. Pap Sándor ezt követő előadásából megtudhattuk, hogy az elfogott rablók hazánkban milyen sorsra számíthatnak volna. A börtönrendszerek ismertetése – a magyar viszonyokra történő kitekintéssel – kifejezetten hálás

témának bizonyult, és német vendégeinknek is támogatást adott a börtönügy későbbi alakulásának megértéséhez. A filozófián és a jogon kívül a büntetőjog építészeti vonatkozásai is bemutatásra kerültek. Gyökös Melinda a magyarországi börtönök építésének legfontosabb fázisát vetítéssel illusztrálta. Ezután Ábel Csaba előadása következett a neoabszolutizmus során Magyarországot ért osztrák büntetőjogi hatásokról. Beszámolója után német vendégeink immár rendelkeztek a szükséges ismeretekkel ahhoz, hogy a Csemegi Kódex szerepét megértsék. A nap utolsó előadását Ujj-Mészáros Tamás tartotta az 1878-as törvénykönyv szabadságvesztés-büntetésről szóló szabályozásáról, folytatva a szankció történetét, melynek kezdeteit a délelőtti órákban Frey Dóra ismertette.

ADATTÁR

AZ EÖTVÖS LÓRÁND TUDOMÁNYEGYETEM MAGYAR ÁLLAM- ÉS JOGTÖRTÉNETI TANSZÉKÉN MEGVÉDETT SZAKDOLGOZATOK JEGYZÉKE – 2002

Bodócs Krisztián levelező hallgató:

A sajtószabadság érvényesülése
Magyarországon a XIX. században

Szalkai Brigitta levelező hallgató:

Eljegyzés és házasságkötés a katolikus
egyházban

Tikászné Pál Mercédesz levelező hallgató:

Büntettek és büntetések Magyarországon
a XVIII. századig

Hunyadi Gábor levelező hallgató:

Erdély közigazgatása 1541–1688

Kovács Dóra levelező hallgató:

Az állam és az egyház magyarországi
elválasztási folyamatának egyik
legfontosabb láncszeme:
a polgári házasságról szóló
1894. évi 31. Törvény

Fullér Sára levelező hallgató:

A gyámság és gondnokság honi szabályozása a XIX. századtól napjainkig

Dányi Péter László levelező hallgató:

Büntetőjogi kódex-tervezetek és a Csemegi-kódex

Simicskó István levelező hallgató:

Minősített időszaki jogalkotás a történeti
visszatekintés tükrében

Mikó Sándor levelező hallgató:

Hatalom és bíraskodás viszonyáról
(1945–1989): különös tekintettel a négy
semmisségi törvényre

Szőke Szabolcs levelező hallgató:

A magyar háborús bűnösök felelősségre
vonásának kérdése

Losits Ferenc levelező hallgató:

Választási rendszer-váltás

Szekanecz Noémi levelező hallgató:

A Rajk-per előzményekkel és következményekkel

Kovács Andrea:

Az értéktőzsde Magyarországon
(1864–1948)

Berentz Mónika:

Éles fegyverünk: az Államvédelmi Hatóság

Mikó Zsuzsanna:

A magyar népbírói jog (1945–1949)

Juhász István:

Boszorkányság és boszorkányperek Magyarországon

Mészáros Ágota:

A biztosítótársaságok jogi szabályozása a II. világháborúig

Fülöp Endre Norbert:

A hitelszövetkezetek jogi szabályozásának és joggyakorlatának története a II. világháború időszakáig

Németh György:

Lelkiismereti- és vallásszabadság a szocializmusban: a katonai szolgálat megtagadása a 70-es évek elejétől a rendszer-váltásig